

**Informacja nt. wykorzystania środków
pochodzących z 1% podatku dochodowego od osób fizycznych
w 2016 r.**

**Kancelaria Prezesa Rady Ministrów
Departament Społeczeństwa Obywatelskiego
Warszawa 2017**

Spis treści

1. Wstęp	3
2. Podstawy prawne działania organizacji pożytku publicznego.....	3
3. Charakterystyka organizacji pożytku publicznego.	5
4. Sfery działalności organizacji pożytku publicznego w 2016 r.	7
5. Prawa i obowiązki organizacji pożytku publicznego.....	9
5.1. Uprawnienia organizacji pożytku publicznego:	10
5.2. Obowiązki organizacji pożytku publicznego:	13
6. Mechanizm wykorzystania środków z 1% podatku dochodowego od osób fizycznych. .	15
6.1. 1% podatku dochodowego od osób fizycznych na rzecz organizacji pożytku publicznego oraz kwoty uzyskane z tego podatku przez OPP na przestrzeni lat.....	15
6.2. Przychody i koszty organizacji pożytku publicznego w porównaniu do kwot uzyskanych z 1% podatku dochodowego od osób fizycznych.	17
7. Wnioski	20

1. Wstęp

Zgodnie z art. 28 ust. 1 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2016 r. poz. 1817 z późn. zm.), nadzór nad działalnością organizacji pożytku publicznego, w zakresie prawidłowości korzystania z uprawnień określonych w ustawie, sprawuje Przewodniczący Komitetu.

Realizując zgodnie z ww. ustawą działania nadzorcze nad działalnością organizacji pożytku publicznego sporządzono przedmiotową *Informację nt. wykorzystania środków pochodzących z 1% podatku dochodowego od osób fizycznych za 2016 r.* Informacja ta zamieszczona zostanie na stronie KPRM w Biuletynie Informacji Publicznej. *Informacja* przedstawia charakterystykę i zakres działalności organizacji pożytku publicznego w Polsce, a także wskazuje na prawa i obowiązki jakie nakłada na organizacje ustawa, opisuje mechanizm będący podstawą wykorzystania 1% podatku dochodowego od osób fizycznych. Przedmiotowa *Informacja* zawiera również analizę prawidłowości wydatkowania środków finansowych pochodzących z 1% w 2016 r. opartą na danych pochodzących z przekazanych przez organizacje pożytku publicznego sprawozdań merytorycznych, w tym analizę finansową dotyczącą m.in. kwot uzyskanych z tego podatku przez OPP na przestrzeni lat, przychodów i kosztów organizacji pożytku publicznego w porównaniu do kwot uzyskanych z 1% podatku dochodowego od osób fizycznych oraz stosowne wnioski w zakresie wykorzystania 1% podatku dochodowego od osób fizycznych przez OPP.

2. Podstawy prawne działania organizacji pożytku publicznego.

Ramy prawne działania organizacji pożytku publicznego w Polsce określa *ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2016 r., poz. 1817 z późn. zm.)* zwanej dalej: *uodppiw*. Ustawa reguluje przede wszystkim zasady prowadzenia działalności pożytku publicznego przez organizacje pozarządowe oraz podmioty określone w art. 3 ust. 3 ww. ustawy, które działają w sferze zadań publicznych, współpracy organów administracji publicznej z organizacjami pozarządowymi, uzyskiwania przez organizacje pozarządowe statusu organizacji pożytku publicznego oraz funkcjonowania tego typu organizacji.

Poniżej przedstawiono katalog regulacji prawnych dotyczący działalności pożytku publicznego:

- *ustawa z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym (Dz. U. z 2017 r. poz. 700, z późn. zm.);*
- *ustawa z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych (Dz. U. z 2016 r. poz. 1888, z późn. zm.);*
- *ustawa z dnia 12 stycznia 1991 r. o podatkach i opłatach lokalnych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1785, z późn. zm.);*
- *ustawa z dnia 16 listopada 2006 r. o opłacie skarbowej (Dz. U. z 2016 r. poz. 1827 z późn. zm.);*
- *ustawa z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2016 r. poz. 623, z późn. zm.);*
- *ustawa z dnia 9 września 2000 r. o podatku od czynności cywilnoprawnych (Dz.U. z 2017 r. poz. 1150);*
- *ustawa z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz.U. z 2016 r. poz. 2032, z późn. zm.);*
- *ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o służbie zastępczej (Dz. U. z 2016 r. poz. 1811, z późn. zm.);*
- *ustawa z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. z 2017 r. poz. 1430, z późn. zm.);*
- *ustawa z dnia 29 grudnia 1992 r. o radiofonii i telewizji (Dz.U. z 2017 r. poz. 1414);*
- *ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz.U. z 2016 r. poz. 2147, z późn. zm.);*
- *ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. - Kodeks cywilny (tj. Dz.U. z 2017 r. poz. 459, z późn. zm.);*
- *ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (tj. Dz.U. z 2017 r. poz. 1938, z późn. zm.);*
- *ustawa z dnia 24 sierpnia 2001 r. - Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia (tj. Dz.U. z 2016, poz.1713 , z późn. zm.);*
- *ustawa z dnia 30 października 2002 r. o zaopatrzeniu z tytułu wypadków lub chorób zawodowych powstałych w szczególnych okolicznościach (tj. Dz.U.2013, poz. 737, z późn. zm.);*

- *ustawa z dnia 19 listopada 2009 r. o grach hazardowych (Dz. U. z 2016 r. poz. 471, z późn. zm.);*
- *ustawa z dnia 25 czerwca 2010 r. o sporcie (Dz.U. z 2017 r. poz. 1463, z późn. zm.);*
- *ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz.U. z 2016 r. poz. 2147, z późn. zm.);*
- *ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz.U. z 2017 r. poz. 2198, z późn. zm.);*
- *ustawa z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (Dz. U. z 2017 r. poz.1201 z późn. zm.);*
- *ustawa z dnia 16 listopada 2000 r. o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu (Dz. U. z 2017 r. poz. 1049);*
- *rozporządzenie Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji z dnia 29 kwietnia 2011 r. w sprawie trybu postępowania związanego z nieodpłatnym informowaniem w programach jednostek publicznej radiofonii i telewizji prowadzonej przez organizacje pożytku publicznego nieodpłatnej działalności pożytku publicznego (Dz. U. z 2014 r. poz. 283, z późn. zm.);*
- *rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 14 września 2010 r. w sprawie przeprowadzania kontroli organizacji pożytku publicznego (Dz. U. z 2010 r., nr 173, poz. 1172).*
- *rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 12 lutego 2013 r. w sprawie wzorów rocznego sprawozdania merytorycznego oraz rocznego uproszczonego sprawozdania merytorycznego z działalności organizacji pożytku publicznego (Dz. U. z 2013. poz.234).*

3. Charakterystyka organizacji pożytku publicznego.

Organizacją pożytku publicznego (zwaną dalej OPP) może być organizacja pozarządowa, osoba prawna i jednostka organizacyjna działająca na podstawie przepisów *o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej, o stosunku Państwa do innych kościołów i związków wyznaniowych oraz o gwarancjach wolności sumienia i wyznania*, jeżeli ich cele statutowe obejmują prowadzenie działalności pożytku publicznego. OPP mogą być również podmioty takie jak spółki akcyjne i spółki z ograniczoną odpowiedzialnością oraz kluby sportowe będące spółkami działającymi na podstawie

przepisów *ustawy z dnia 25 czerwca 2010 r. o sporcie*, które nie działają w celu osiągnięcia zysku oraz przeznaczają całość dochodu na realizację celów statutowych oraz nie przeznaczają zysku do podziału między swoich udziałowców, akcjonariuszy i pracowników.

Ww. podmioty, aby uzyskać status OPP muszą spełniać łącznie następujące wymagania:

- prowadzić nieprzerwanie przez co najmniej 2 lata działalność pożytku publicznego w sferze zadań publicznych określonych w art. 4 ust. 1 *uodppow* na rzecz ogółu społeczności, lub określonej grupy podmiotów, pod warunkiem że grupa ta jest wyodrębniona ze względu na szczególnie trudną sytuację życiową lub materialną w stosunku do społeczeństwa;
- nadwyżkę przychodów nad kosztami przeznaczać na działalność pożytku publicznego;
- posiadać statutowy kolegialny organ kontroli lub nadzoru, odrębny od organu zarządzającego i niepodlegający mu w zakresie wykonywania kontroli wewnętrznej lub nadzoru;
- posiadać statut lub inny akt wewnętrzny, w którym przewidziane są ograniczenia dotyczące wykorzystywania majątku organizacji oraz dokonywania zakupów od podmiotów związanych z członkami organizacji;
- sporządzać roczne sprawozdanie merytoryczne ze swojej działalności oraz podawać je do publicznej wiadomości w sposób umożliwiający zapoznanie się z tym sprawozdaniem przez zainteresowane podmioty;
- sporządzać i ogłaszać roczne sprawozdanie finansowe także wówczas, gdy obowiązek jego sporządzenia oraz ogłoszenia nie wynika z przepisów o rachunkowości;
- zamieszczać zatwierdzone wyżej wymienione sprawozdania na stronie podmiotowej Narodowego Instytutu w Biuletynie Informacji Publicznej;
- prowadzić działalność gospodarczą wyłącznie jako dodatkową w stosunku do działalności pożytku publicznego;
- członkowie organu zarządzającego nie mogą być skazani prawomocnym wyrokiem za przestępstwo umyślne ścigane z oskarżenia publicznego lub przestępstwo skarbowe.

4. Sfery działalności organizacji pożytku publicznego w 2016 r.

Z analizy 8 698 sprawozdań merytorycznych zamieszczonych w 2017 r. na stronie internetowej ministra właściwego ds. zabezpieczenia społecznego (www.pozytek.gov.pl), OPP wskazują za główne sfery swojej działalności:

Tabela 1. Sfery działalności organizacji pożytku publicznego w 2016 r.

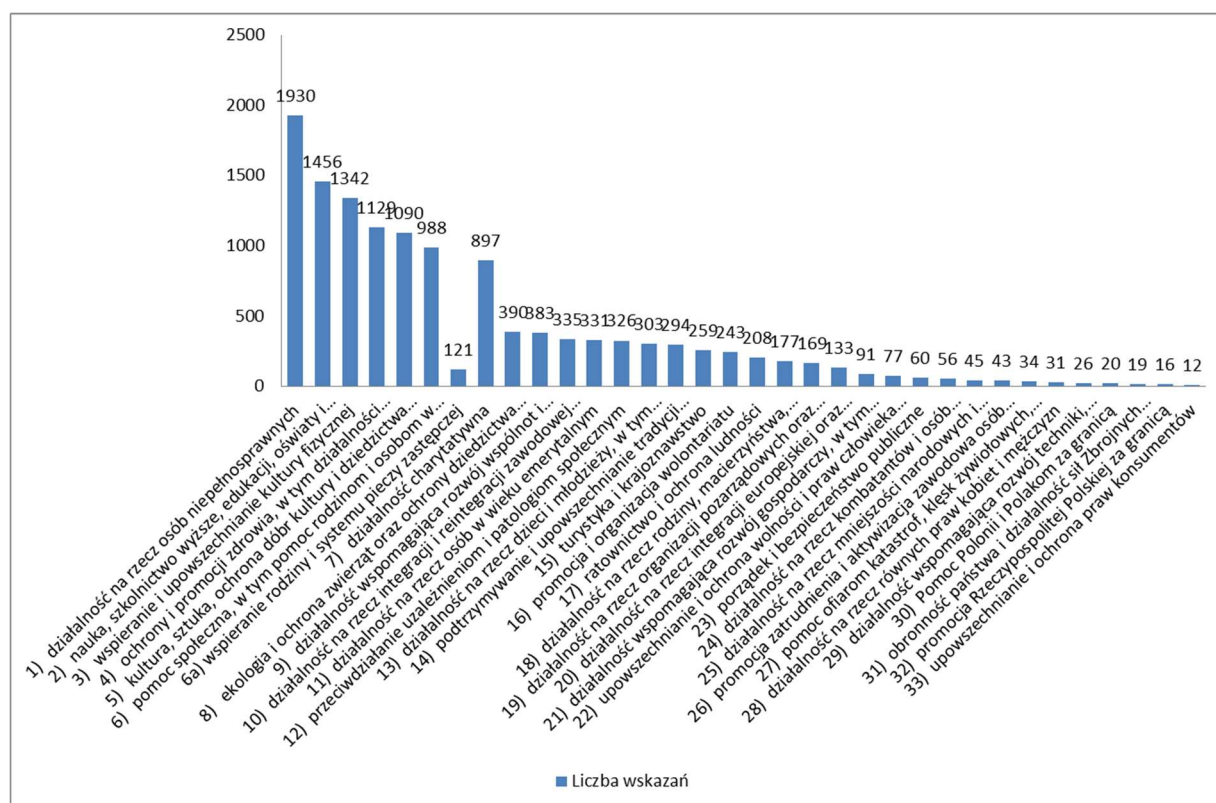
Sfery	Liczba wskazań
1) działalność na rzecz osób niepełnosprawnych	1930
2) nauka, szkolnictwo wyższe, edukacji, oświaty i wychowania	1456
3) wspieranie i upowszechnianie kultury fizycznej	1342
4) ochrony i promocji zdrowia, w tym działalności leczniczej w rozumieniu ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej (Dz. U. z 2016 r. poz. 1638)	1129
5) kultura, sztuka, ochrona dóbr kultury i dziedzictwa narodowego	1090
6) pomoc społeczna, w tym pomoc rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywania szans tych rodzin i osób	988
6a) wspieranie rodziny i systemu pieczy zastępczej	121
7) działalność charytatywna	897
8) ekologia i ochrona zwierząt oraz ochrony dziedzictwa przyrodniczego	390
9) działalność wspomagająca rozwój wspólnot i społeczności lokalnych	383
10) działalność na rzecz integracji i reintegracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym	335
11) działalność na rzecz osób w wieku emerytalnym	331
12) przeciwdziałanie uzależnieniom i patologiom społecznym	326
13) działalność na rzecz dzieci i młodzieży, w tym wypoczynku dzieci i młodzieży	303
14) podtrzymywanie i upowszechnianie tradycji narodowej, pielęgnowanie polskości oraz rozwoju świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej	294
15) turystyka i krajoznawstwo	259

16) promocja i organizacja wolontariatu	243
17) ratownictwo i ochrona ludności	208
18) działalność na rzecz rodziny, macierzyństwa, rodzicielstwa, upowszechniania i ochrony praw dziecka	177
19) działalność na rzecz organizacji pozarządowych oraz podmiotów wymienionych w art. 3 ust. 3, w zakresie określonym w pkt 1-32a.	169
20) działalność na rzecz integracji europejskiej oraz rozwijania kontaktów i współpracy między społeczeństwami	133
21) działalność wspomagająca rozwój gospodarczy, w tym rozwój przedsiębiorczości	91
22) upowszechnianie i ochrona wolności i praw człowieka oraz swobód obywatelskich, a także działania wspomagające rozwój demokracji	77
23) porządek i bezpieczeństwo publiczne	60
24) działalność na rzecz kombatantów i osób represjonowanych	56
25) działalność na rzecz mniejszości narodowych i etnicznych oraz języka regionalnego	45
26) promocja zatrudnienia i aktywizacja zawodowa osób pozostających bez pracy i zagrożonych zwolnieniem z pracy	43
27) pomoc ofiarom katastrof, klęsk żywiołowych, konfliktów zbrojnych i wojen w kraju i za granicą	34
28) działalność na rzecz równych praw kobiet i mężczyzn	31
29) działalność wspomagająca rozwój techniki, wynalazczości i innowacyjności oraz rozpowszechnianie i wdrażanie nowych rozwiązań technicznych w praktyce gospodarczej	26
30) pomoc Polonii i Polakom za granicą	20
31) obronność państwa i działalność sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej	19
32) promocja Rzeczypospolitej Polskiej za granicą	16
33) upowszechnianie i ochrona praw konsumentów	12

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych pozyskanych ze sprawozdań merytorycznych za rok 2016 zamieszczonych na stronie internetowej Departamentu Ekonomii Społecznej i Pożytku Publicznego MRPiPS www.pozytek.gov.pl.

Poniżej przedstawiono wykres obrazujący główne sfery tj. najczęściej prowadzą działalność pożytku publicznego we wskazanych obszarach.

Wykres 1. Sfery działalności organizacji pożytku publicznego w 2016 r.

Jak wynika z powyższych danych, OPP najczęściej prowadzą działalność pożytku publicznego w obszarach związanych z prowadzeniem: działalności na rzecz osób niepełnosprawnych – 1930 OPP, edukacji – 1456 OPP oraz wspierania i upowszechniania kultury fizycznej – 1342 OPP. Dziedziny, w których organizacje wykazują najmniejszą aktywność to obszary związane z: upowszechnianiem i obroną praw konsumentów 12 OPP, promocji Rzeczypospolitej Polskiej za granicą – 16 OPP, obronności państwa i działalności sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej – 19 OPP, pomocy Polonii i Polakom za granicą – 20 OPP.

5. Prawa i obowiązki organizacji pożytku publicznego.

Organizacje, które uzyskały status organizacji pożytku publicznego nabywają określone w ustawie prawa i mogą w związku z tym korzystać z ustalonych uprawnień. Jednocześnie organizacje te przyjmują na siebie wynikające z ustawy obowiązki.

5.1. Uprawnienia organizacji pożytku publicznego:

- **zwolnienie z podatku dochodowego od osób prawnych** - zgodnie z art. 17 ust. 1 pkt 6c *ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych* wolne od podatku są dochody organizacji pożytku publicznego, w części przeznaczonych na działalność statutową, z wyłączeniem działalności gospodarczej. Zwolnienie to ma zastosowanie, jeżeli dochód jest przeznaczony i - bez względu na termin - wydatkowany na działalność statutową, w tym także na nabycie środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych służących bezpośrednio realizacji celów statutowych oraz na opłacenie podatków niestanowiących kosztu uzyskania przychodów (z zastrzeżeniem ust. 1 pkt 5 a) ww. ustawy o brzmieniu: dochody klubów sportowych, o których mowa w ustawie z dnia 25 czerwca 2010 r. o sporcie (Dz.U. z 2017 r. poz. 1463 i 1600), przeznaczone i wydatkowane w roku podatkowym lub w roku po nim następującym na szkolenie i współzawodnictwo sportowe dzieci i młodzieży w kategoriach wiekowych młodzików, juniorów młodszych, juniorów i młodzieżowców do 23. roku życia;
- **zwolnienie od podatku od nieruchomości** – zgodnie z art. 7 ust. 1 pkt 14 *ustawy o podatkach i opłatach lokalnych* zwolnione od podatku od nieruchomości są nieruchomości lub ich części zajęte na prowadzenie nieodpłatnej statutowej działalności pożytku publicznego przez organizacje pożytku publicznego;
- **zwolnienie od opłaty skarbowej** – dotyczy organizacji pożytku publicznego, które dokonują zgłoszenia lub składają wniosek o dokonanie czynności urzędowej albo wniosek o wydanie zaświadczenia lub zezwolenia - wyłącznie w związku z nieodpłatną działalnością pożytku publicznego zgodnie z art. 7 pkt 4 ustawy o opłacie skarbowej (Dz. U 2016 r., poz. 1827);
- **zwolnienie od opłat sądowych** – zgodnie z art. 104 ust. 1 *ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych*, nie mają obowiązku uiszczania opłat organizacje pożytku publicznego, z wyjątkiem prowadzonej przez te organizacje działalności gospodarczej. Dodatkowo, zgodnie z art. 95 ust. 1 pkt 7 *ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych*, nie pobiera się opłat od wniosku o wpis do Krajowego Rejestru Sądowego organizacji społecznych oraz kościołów i związków wyznaniowych ubiegających się o status organizacji pożytku publicznego;
- **zwolnienie od podatku od czynności cywilnoprawnych** - zwolnione są OPP, ale tylko wtedy gdy dokonana czynność cywilnoprawna dotyczy nieodpłatnej działalności pożytku publicznego zgodnie z art. 8 pkt 2a *ustawy o podatku od czynności cywilnoprawnych*;

- **zwolnienia z podatku VAT** – zwolnieniu podlega dostawa towarów w formie darowizny, której przedmiotem są produkty spożywcze (z wyjątkiem określonych napojów alkoholowych) pod warunkiem posiadania przez dokonującego dostawy towarów dokumentacji potwierdzającej dokonanie dostawy na rzecz organizacji pożytku publicznego, z przeznaczeniem wyłącznie na cele działalności charytatywnej prowadzonej przez tę organizację;
- **możliwość przekazywania 1% podatku dochodowego przez osoby fizyczne na rzecz OPP** – zgodnie z art. 27 ust. 1 i 2 *uodppow* podatnicy podatku dochodowego od osób fizycznych, przekazują 1% podatku obliczonego zgodnie z przepisami podatkowymi, na rzecz wybranej przez siebie organizacji pożytku publicznego. Otrzymane przez organizację pożytku publicznego środki finansowe pochodzące z 1% podatku dochodowego od osób fizycznych mogą być wykorzystane wyłącznie na prowadzenie działalności pożytku publicznego;
- **możliwość odbywania przez poborowych służby zastępczej w organizacjach pożytku publicznego** - kwestia ta jest uregulowana w art. 25 *uodppow*, która odsyła do przepisów ustaw o służbie zastępczej. Odbycie służby zastępczej jest możliwe wyłącznie w ramach działalności statutowej organizacji pożytku publicznego ponieważ służba zastępcza polega na wykonywaniu prac na rzecz ochrony środowiska, ochrony przeciwpożarowej, ochrony zdrowia, pomocy społecznej, opieki nad osobami niepełnosprawnymi albo bezdomnymi oraz na rzecz administracji publicznej i wymiaru sprawiedliwości.
Jednakże, na mocy *ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. z 2017 r. poz. 1430, z późn. zm.)* oraz o zmianie niektórych innych ustaw z dniem 1 stycznia 2010 r. zawieszono obowiązek odbywania zasadniczej służby wojskowej, a tym samym obowiązek odbywania służby zastępczej. Należy jednak podkreślić, iż zgodnie z art. 55 *ustawy o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej* w przypadku zagrożenia bezpieczeństwa Państwa, Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, na wniosek Rady Ministrów, w drodze rozporządzenia, określa termin rozpoczęcia i okres trwania obowiązku odbywania zasadniczej służby wojskowej (tym samym służby zastępczej) przez osoby podlegające temu obowiązkowi, a także przeszkolenia wojskowego przez absolwentów szkół wyższych. W ww. okresie zastosowanie będą miały również przepisy w zakresie kierowania do odbycia służby zastępczej oraz jej odbywania, określone w ustawie o służbie zastępczej;
- **możliwość nieodpłatnego informowania o działalności organizacji pożytku publicznego** - zgodnie z art. 23a *ustawy o radiofonii i telewizji*, jednostki publicznej

radiofonii i telewizji stwarzają organizacjom pożytku publicznego możliwość nieodpłatnego informowania o prowadzonej przez te organizacje działalności nieodpłatnej. Szczegółowe rozwiązania w przedmiotowym zakresie określa *rozporządzenie Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji z dnia 19 maja 2017 r. w sprawie trybu postępowania związanego z nieodpłatnym informowaniem w programach jednostek publicznej radiofonii i telewizji o prowadzonej przez organizacje pożytku publicznego nieodpłatnej działalności pożytku publicznego*;

- **uprawnienia w zakresie gospodarki nieruchomościami** - zgodnie z art. 59 *ustawy o gospodarce nieruchomościami* minister właściwy ds. Skarbu Państwa może dokonać darowizny nieruchomości z zasobu Skarbu Państwa na rzecz organizacji pożytku publicznego na jej cele statutowe. Dodatkowo, zgodnie z art. 37 ust. 4a ww. ustawy, umowy użytkowania, najmu lub dzierżawy na czas oznaczony dłuższy niż 3 lata lub na czas nieoznaczony zawiera się w drodze bezprzetargowej, jeżeli użytkownikiem, najemcą lub dzierżawcą nieruchomości jest organizacja pożytku publicznego;
- **uprawnienia w przedmiocie działalności w zakresie gier losowych, zakładów wzajemnych i gier na automatach** – zgodnie z art. 7 ust. 1b *ustawy o grach hazardowych*, loterie fantowe oraz gry bingo fantowe w których wartość puli wygranych jest wyższa od kwoty bazowej, o której mowa w art. 70 ww. ustawy (kwota bazowa dla danego roku kalendarzowego jest równa kwocie przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw bez wypłat nagród z zysku, w drugim kwartale roku poprzedniego, ogłoszonego w obwieszczeniu Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego w Dzienniku Urzędowym Głównego Urzędu Statystycznego), oraz nie przekracza piętnastokrotności tej kwoty, mogą być urządzane przez organizację pożytku publicznego po dokonaniu ich zgłoszenia. Zgłoszenia dokonuje się nie później niż 30 dni przed dniem rozpoczęcia tej loterii lub gry. Łączna wartość puli wygranych w loteriach fantowych lub w grze bingo fantowe organizowanych przez organizację pożytku publicznego w oparciu o zgłoszenia, nie może przekroczyć w ciągu roku kalendarzowego trzydziestokrotności kwoty bazowej, o której mowa w art. 70 *ustawy o grach hazardowych*.

Mówiąc o uprawnieniach organizacji pożytku publicznego należy pamiętać, że mogą one na takich samych zasadach, jak organizacje pozarządowe i pozostałe podmioty prowadzące działalność pożytku publicznego - nie posiadające tego statusu, korzystać ze świadczeń wolontariuszy i otrzymywać dotacje na zlecone zadanie publiczne.

5.2. Obowiązki organizacji pożytku publicznego:

- **obowiązek sprawozdawczy** – zgodnie z art. 23 *uodppiw*, organizacja pożytku publicznego ma obowiązek sporządzenia i podania do publicznej wiadomości w sposób umożliwiający zapoznanie się z tym sprawozdaniem przez zainteresowane podmioty, w tym poprzez zamieszczenie na swojej stronie internetowej, zatwierdzonego sprawozdania finansowego i sprawozdania merytorycznego ze swojej działalności za dany rok obrotowy. Sprawozdania organizacja zamieszcza po raz pierwszy za rok, w którym uzyskała status organizacji pożytku publicznego, na stronie podmiotowej Narodowego Instytutu w Biuletynie Informacji Publicznej.

W zależności od ustalonego roku obrotowego, należy złożyć roczne sprawozdanie merytoryczne z działalności organizacji pożytku publicznego za dany rok obrotowy do dnia 15 lipca roku następującego po roku obrotowym (jeśli rok obrotowy pokrywa się z rokiem kalendarzowym), natomiast w przypadku wskazanym w art. 23 ust. 6b *uodppiw*, tzn. niepokrywania się roku obrotowego z rokiem kalendarzowym, ww. sprawozdanie merytoryczne należy złożyć w terminie do dnia 30 listopada roku następującego po roku, za który jest składane sprawozdanie finansowe i sprawozdanie merytoryczne;

- **obowiązek w zakresie udzielania wyjaśnień na wezwania Dyrektora Narodowego Instytutu** – zgodnie z art. 33a ust. 1 *uodppiw*, w przypadku naruszenia obowiązków w zakresie sprawozdawczości, w szczególności niezamieszczenia na stronie podmiotowej Narodowego Instytutu w Biuletynie Informacji Publicznej, w terminie sprawozdania finansowego i merytorycznego, lub zamieszczenia sprawozdań niekompletnych, lub budzących wątpliwości co do prawidłowości działalności organizacji pożytku publicznego, Dyrektor Narodowego Instytutu wzywa organizację pożytku publicznego do zaniechania naruszeń oraz przedstawienia niezbędnych wyjaśnień.

Ponadto, OPP może zostać wezwana do udzielenia wyjaśnień i zaniechania naruszeń w następujących przypadkach:

- prowadzenia bez zezwolenia placówek zapewniających całodobową opiekę osobom niepełnosprawnym, przewlekle chorym lub osobom w podeszłym wieku, centrum integracji społecznej, domów pomocy społecznej, placówek opiekuńczo-wychowawczych, regionalnych placówek opiekuńczo-terapeutycznych i interwencyjnych ośrodków preadopcyjnych, określonych w przepisach o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, oraz szkół lub placówek publicznych określonych w *ustawie z dnia*

7 września 1991 r. o systemie oświaty oraz podmioty wykonujące działalność leczniczą bez uzyskania wymaganego wpisu do rejestru;

- posiadania zaległości podatkowych stwierdzonych prawomocną decyzją lub tytułem wykonawczym, o którym mowa w *ustawie z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji*, w wysokości przekraczającej wysokość przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw ogłoszonego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego za rok poprzedni, jeżeli zaległość ta istnieje co najmniej 6 miesięcy;

- niewypełniania obowiązków wynikających z *ustawy z dnia 16 listopada 2000 r. o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu*;

- naruszenia przepisów związanych z korzystaniem z uprawnień, o których mowa w art. 24 *uodppiw* (tj. zwolnienie od podatku dochodowego od osób prawnych, podatku od nieruchomości, podatku od czynności cywilnoprawnej, opłaty skarbowej, opłat sądowych);

- niewykonania wyroku sądu powszechnego lub administracyjnego;

- posiadania zaległości z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne, w wysokości przekraczającej 3-krotność przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw ogłoszonego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego za rok poprzedni.

- **obowiązki związane z kontrolą organizacji pożytku publicznego** - określone zostały w art. 29 *uodppiw*. Organizacja pożytku publicznego podlega kontroli Przewodniczącego Komitetu w zakresie prawidłowości korzystania z uprawnień określonych w ustawie. Przewodniczący Komitetu może zarządzić kontrolę z urzędu, a także na wniosek organu administracji publicznej, organizacji pozarządowej lub podmiotów wymienionych w art. 3 ust. 3. *uodppiw*. Ponadto Przewodniczący Komitetu może powierzyć przeprowadzenie kontroli wojewodzie oraz Dyrektorowi Narodowego Instytutu.

6. Mechanizm wykorzystania środków z 1% podatku dochodowego od osób fizycznych.

6.1. 1% podatku dochodowego od osób fizycznych na rzecz organizacji pożytku publicznego oraz kwoty uzyskane z tego podatku przez OPP na przestrzeni lat.

Od 1 stycznia 2004 r. wprowadzono do polskiego systemu podatkowego instytucję 1%, polegającą na tym, że podatnicy podatku dochodowego od osób fizycznych mogą w zeznaniu rocznym pomniejszyć należny podatek o kwotę przekazaną na rzecz OPP jednak nie więcej niż do wysokości 1% należnego podatku.

Od 2008 r. (od rozliczeń za 2007 rok) zmianie uległ sposób przekazywania środków na rzecz OPP. W wyniku nowelizacji, podatnik nie musi sam dokonywać wpłaty na rachunek wybranej OPP. W składanym zeznaniu wskazuje organizację, którą chce wesprzeć, podając jej numer KRS, a przekazania 1% podatku dochodowego od osób fizycznych dokonują naczelnicy urzędów skarbowych.

Wniosek o przekazanie 1% należnego podatku jest integralną częścią zeznania podatkowego, w którym opodatkowanie następuje według :

- skali podatkowej (PIT-36, PIT-37),
- 19% stawki podatku od dochodów z pozarolniczej działalności gospodarczej lub działów specjalnych produkcji rolnej (PIT-36L),
- 19% stawki podatku od dochodów uzyskanych z odpłatnego zbycia papierów wartościowych, pożyczonych papierów wartościowych (sprzedaż krótka), pochodnych instrumentów finansowych oraz realizacji praw z nich wynikających, udziałów w spółkach lub z tytułu objęcia udziałów (akcji) w spółkach albo wkładów w spółdzielniach w zamian za wkład niepieniężny w innej postaci niż przedsiębiorstwo lub jego zorganizowana część (PIT-38),
- 19% stawki podatku od dochodów uzyskanych z odpłatnego zbycia nieruchomości i praw majątkowych (PIT-39),
- ryczału od przychodów ewidencjonowanych (PIT-28).

Zgodnie, z corocznie publikowanymi, danymi Ministerstwa Finansów w 2016 roku 8 238 organizacji pożytku publicznego otrzymało środki z 1% podatku dochodowego od osób fizycznych z zeznań podatkowych za 2015 rok. W 2015 r. liczba ta wyniosła 7 888. Wzrost liczby podmiotów, które otrzymały środki z 1% podatku w 2016 r. w porównaniu do 2015 r. wyniósł 350 organizacji pożytku publicznego.

Na przestrzeni lat zarówno liczba podatników przekazujących 1% podatku od osób fizycznych, jak i kwota przekazywana w ramach 1% podatku dochodowego od osób fizycznych sukcesywnie wzrastała, a rok 2008 był przełomowym w ww. zakresie. Wprowadzono wówczas dwie zmiany w zakresie sposobu przekazywania 1% podatku oraz osób uprawnionych do tego odpisu. Na podstawie nowelizacji ustawy z dnia 16 listopada 2006 r. o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych oraz o zmianie niektórych innych ustaw, podatnik nie musi sam dokonywać wpłaty na rachunek wybranej organizacji pożytku publicznego. W składanym zeznaniu wskazuje organizację, którą chce wesprzeć, podając jej numer KRS, a 1% podatku przekazuje naczelnik urzędu skarbowego. Ponadto poszerzono grupę podatników, którzy mogą wspierać organizacji pożytku publicznego 1% należnego podatku dochodowego, o:

- podatników opodatkowanych według stawki 19% z pozarolniczej działalności gospodarczej lub działów specjalnych produkcji rolnej,
- podatników opodatkowanych wg stawki 19% z odpłatnego zbycia papierów wartościowych lub pochodnych instrumentów finansowych.

Tabela 2. Zestawienie liczby podatników przekazujących 1% podatku na rzecz organizacji pożytku publicznego wraz z kwotą przekazaną w latach 2004-2017

rok	liczba podatników przekazujących 1% podatku na rzecz OPP	kwota przekazana na rzecz OPP
2004	80 tys.	10,4 mln zł
2005	681 tys.	41,6 mln zł
2006	1.157 tys.	62,3 mln zł
2007	1.604 tys.	105,4 mln zł
2008	5.135 tys.	298,3 mln zł
2009	7.325 tys.	381,5 mln zł
2010	8.624 tys.	360,9 mln zł
2011	10.135 tys.	403,9 mln zł
2012	11.166 tys.	459,4 mln zł
2013	11.537 tys.	482,2 mln zł
2014	12.034 tys.	511,0 mln zł

2015	12.457 tys.	560,0 mln zł
2016	13.178 tys.	617,5 mln zł
2017	13.614 tys.	660,2 mln zł

Źródło: Dane pochodzące z „Informacji dotyczącej kwot 1% należnego podatku dochodowego od osób fizycznych przekazanych organizacjom pożytku publicznego z rozliczenia za 2016 r.” Ministerstwa Finansów.

Wykres 2. Kwota przekazana na rzecz organizacji pożytku publicznego w latach 2004-2017 (w mln zł)

Źródło: Dane pochodzące z „Informacji dotyczącej kwot 1% należnego podatku dochodowego od osób fizycznych przekazanych organizacjom pożytku publicznego z rozliczenia za 2016 r.” Ministerstwa Finansów.

Jak wynika z powyższych danych instytucja 1% cieszy się dużym zainteresowaniem, albowiem zwiększa się z roku na rok liczba podatników przekazujących 1% oraz kwoty przekazywane na rzecz OPP.

6.2. Przychody i koszty organizacji pożytku publicznego w porównaniu do kwot uzyskanych z 1% podatku dochodowego od osób fizycznych.

W oparciu o dane uzyskane ze sprawozdań merytorycznych organizacji pożytku publicznego za rok 2016 wynika, że w roku 2016 łączna kwota przychodów ogółem wyniosła 8 603 961 931,30 zł. Na powyższą kwotę składają się przychody wykazane w sprawozdaniach merytorycznych pełnych w wysokości 8 457 231 181,83 zł oraz ze sprawozdań merytorycznych uproszczonych w wysokości 146 730 749,47 zł.

Natomiast przychody z 1% podatku od osób fizycznych w roku 2016 wyniosły 616 787 397,42 zł. i stanowiły 7,16 % łącznej kwoty przychodów ogółem organizacji pożytku publicznego.

Na przychody ogółem pochodzące z 1% podatku od osób fizycznych w roku 2016 składają się przychody z 1% wykazane w sprawozdaniach pełnych w wysokości 592 168 191,03 zł oraz wykazane w sprawozdaniach uproszczonych w wysokości 24 619 20639 zł.

Na przychody ogółem organizacji pożytku publicznego składają się:

- przychody z działalności nieodpłatnej pożytku publicznego w łącznej wysokości

5 447 013 515,44 zł;

- przychody z działalności odpłatnej pożytku publicznego w łącznej wysokości

1 028 245 086,65 zł;

- przychody z działalności gospodarczej w łącznej wysokości **654 080 680,49 zł;**

- pozostałe przychody (w tym przychody finansowe) **1 474 490 019,40 zł.**

Koszty

Suma kosztów ogółem poniesionych przez organizacje pożytku publicznego w roku 2016 na podstawie danych pozyskanych ze sprawozdań merytorycznych organizacji pożytku publicznego wyniosła **6 962 620 339,19 zł** i w stosunku do poniesionych kosztów ogółem z poprzedniego roku jest wyższa o **510 650 798,12 zł**. Natomiast suma kosztów poniesionych w ramach 1% podatku dochodowego od osób fizycznych ze sprawozdań merytorycznych pełnych wyniosła **469 792 736,95 zł** i w porównaniu do roku poprzedniego zwiększyła się o **55 669 025,95 zł**.

Na koszty ogółem w sprawozdaniu składają się następujące pozycje:

- koszty związane z działalnością nieodpłatną pożytku publicznego wyniosły **4 128 521 747,25 zł**, w tym z 1% **448 579 668,19 zł** (tj. **10,87 %** kosztów działalności nieodpłatnej). Koszty te stanowią **59,30%** sumy kosztów ogółem poniesionych przez organizacje pożytku publicznego w roku 2016, w tym z 1% stanowią **6,44%** sumy kosztów ogółem,

- koszty związane z działalnością odpłatną pożytku publicznego wyniosły **1 053 281 754,68 zł**, w tym z 1% **10 289 821,09** tj. **0,98 %** kosztów działalności odpłatnej. Koszty te stanowią **15,13%** sumy kosztów ogółem poniesionych przez organizację pożytku publicznego w roku 2016, w tym z 1% stanowią **0,15%** sumy kosztów ogółem,
- koszty z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej wyniosły **482 281 216,34 zł**, co stanowi **6,93%** kosztów ogółem,
- na koszty pozostałe (w tym finansowe) organizacje wydatkowały **914 465 763,32 zł**, w tym **10 946 514,57 zł** ze środków pochodzących z 1% podatku dochodowego od osób fizycznych, tj. **1,20%** pozostałych kosztów. Koszty te stanowią **13,13 %** sumy kosztów ogółem poniesionych przez organizację pożytku publicznego w roku 2016, w tym z 1% stanowią **0,16%** sumy kosztów ogółem,
- koszty administracyjne wyniosły **384 104 765,01 zł**, co stanowi **5,52%** kosztów ogółem,
- na koszty związane z kampanią informacyjną lub reklamową związaną z pozyskiwaniem 1% podatku dochodowego od osób fizycznych wydatkowano w roku 2016 **18 255 873,08 zł**. co stanowi **0,26%** kosztów ogółem.

Wnioski

Dane dotyczące kosztów organizacji pożytku publicznego wskazują, iż przeważająca ich część tj. **59,30%** stanowią koszty poniesione przez OPP na działalność nieodpłatną pożytku publicznego. Koszty związane z działalnością odpłatną pożytku publicznego stanowiły **15,13%**. Na podobnym poziomie kształtowały się koszty stanowiące pozycję tzw. koszty pozostałe (w tym finansowe) ok. **13,13%**.

Istotnym elementem struktury kosztów są również koszty organizacji z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej, które stanowiły **6,93%** sumy kosztów ogółem. Natomiast poniesione koszty administracyjne w organizacjach pożytku publicznego kształtują się na poziomie ok. **5%**.

Jak obrazują dane koszty organizacji poniesione na kampanie informacyjne lub reklamowe związane z pozyskiwaniem 1% podatku dochodowego od osób fizycznych kształtują się na niskim poziomie, niewiele ponad **0,3%**.

Wykres 3. Wartości procentowe sumy kosztów ogółem poniesionych przez organizacje pożytku publicznego w roku 2016 na podstawie danych pozyskanych ze sprawozdań merytorycznych organizacji pożytku publicznego.

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań merytorycznych za rok 2016 zamieszczonych na stronie internetowej Departamentu Ekonomii Społecznej i Pożytku Publicznego MRPiPS www.pozytek.gov.pl.

7. Wnioski

1. Z roku na rok wysokość środków z 1% podatku dochodowego od osób fizycznych otrzymywanych przez OPP ulega systematycznemu zwiększaniu. Jak obrazują przedstawione w nn. Informacji wyniki kwoty przekazane na rzecz organizacji pożytku publicznego wzrosły ponad sześciokrotnie w ciągu ostatniej dekady.
2. Przekazywanie przez obywateli środków na rzecz organizacji pożytku publicznego potwierdza fakt rosnącej świadomości społecznej, co do potrzeb oraz sposobu wydatkowania przekazywanych środków.
3. Jak wynika z przedstawionych w Informacji analiz, wśród przychodów OPP, środki z 1% podatku dochodowego od osób fizycznych stanowiły 7,16% łącznej kwoty

przychodów ogółem OPP. Tym samym środki te stanowią istotne źródło przychodów OPP.

4. Zwiększająca się liczba podatników przekazujących środki z 1% podatku dochodowego od osób fizycznych, wskazuje na rosnące zaufanie do organizacji pożytku publicznego, także w zakresie bezpieczeństwa przekazywanych kwot związanego z realizacją założonych przez organizacje zadań.
5. Powyższe potwierdza również zasadność prowadzenia działań nadzorczych nad organizacjami oraz skuteczność przeprowadzanych kontroli.